

Základy pre uskutočnenie týchto veľkých ideálov, aby tiež prakticky mohli tieto slúžiť roľníctvu stvárňuje vytvorený JZSR, ako dielo výlučne KSS.

Z nášho pozorovania zisťujeme však, že široké masy roľníctva, až na jednotlivé prípady nedostatočne pochopia túto prácu a snahu pre jeho dobro a preto máme obavu, že s prislúchajúcich 60% hlasov pripadajúcich roľníctvu v nasledujúcich voľbách dostane do rúk 10% menšina meštiackej a statkárskej šľachty.

Zastrašovacia politika DS do značnej miery za výdatnej pomoci bývalých predstaviteľov agrárnej strany ovplyvňuje naše roľníctvo a niet dost' času k prevýchove tohoto, zvlášť do stávajúcich volieb tak, aby správne pochopilo kde je jeho politické miesto o ktoré by sa toto hospodársky bezpečne opieralo. Preto správny evolučný vývoj toho času považujeme utvorenie samostatnej politickej strany roľníckej (s výhradou malých a stredných roľníkov), ktorá za tesnej spolupráce s pokrokovou stranou, t.j. stranou KSS do ďalšieho volebného obdobia vytvorilo by základy pre splynutie nás v jeden mohutný politický káder robotníkov a roľníkov.

Myšlienka táto vyvrela z citu a rozumu, keď priamo dýchame, cítime dušu roľníka a z reálnej analýzy politického rozpoloženia zvlášť Turca a iných nám známych okolitých okresov, preto obraciame sa na Teba s prosbou, aby si jej dal reálny základ, postavil sa ako prvý na jej uskutočnenie a tak previedol veľké sociálnoreformné organizačné dielo pre povznesenie roľníckeho stavu – ľudu.

V prílohe dovoľujeme si Ti zaslať odpis žiadosti o povolenej založiť stranu na Predsedníctvo SNR s prosbou o jej ujetie a uvedenie do života. (predmetná žiadosť zaslaná bola s Jozefom Kramárom, roľníkom zo Štiavničky – Turiec).

Pri práci počítaj i s našimi skromnými silami, ktoré naša snaha pracovať pre lepšiu zajtrajšok a sociálne oslobodenie stavu roľníctva a v kladnom prípade sa ešte viac (z)mnohonásobí a sme presvedčení, že urobíme veľa.

1 príloha

Odpis žiadosti na Predsedníctvo SNR

Ostávame Ti oddaní:

Práci česť !

Ján Rizman, v.r.

Slovenský národný archív Bratislava, f. Rôzne politické strany, kart. 4, a. j. 79.

Dokument č. 38

Doplnené memorandum Strany štátnej jednoty z 2. marca 1946

Vec.: Strana štátnej jednoty - podanie doplneného memoranda

P. T.

Slovenský národný front

Bratislava

Po prevedení doplnkov predkladáme znova svoje memorandum.

Strana štátnej jednoty je politickou skupinou, ktorá ihneď po vyhlásení Slovenského štátu utiahla sa do politického podzemia, odkiaľ nadviazala priame osobné i písomné spojenie s vedúcimi činiteľmi československého odboja v zahraničí. V podzemí sme organizovali politický odboj proti všetkému, čo zaváňalo nemeckou alebo ľudáckou totalitou. Pomáhali sme československým dôstojníkom cez hranice do našej armády, posielali sme informačný materiál do zahraničia a boli sme medzi organizátormi slovenského národného povstania. Od začiatku nášho dôsledného odporu proti nemeckému panstvu na Slovensku slúžili sme nezištne a pevne v spoločnej československej veci, novému Československu. Pracovali sme lojálne s ostatnými politickými i nepolitickými skupinami na základoch obnovenej Československej republiky. Prihlásili sme sa s nadšením k práci v Banskej Bystrici v auguste roku 1944 ako vyznávači demokratických slobôd, znášajúci cez celý čas perzekúcie silný politický útlak na sebe. Hneď od oslobodenia naša politická skupina začala získavať pre svoj národný a sociálny program príslušníkov všetkých pracujúcich zložiek ľudu a výsledok tejto práce a organizačnej činnosti sa dnes prakticky prejavuje v tom, že ide s nami mnoho horlivých prívržencov, regrutujúcich sa zo všetkých zložiek národa. Ale našu politicko - stranícku činnosť po oslobodení, hoc i činnosť neoficiálnu, netreba chápať tak ako by ona azda chcela nalomiť jestvujúci Národný front na Slovensku alebo zmenšiť dôležitosť a otupiť význam výdobytkov slovenského národného povstania. Pri získavaní pozícií pre náš politický smer na Slovensku nevedla nás myšlienka utvoriť azda po čase reakčnú moc, ktorá by sa mohla v príhodnú chvíľu postaviť do cesty základným záujmom českého a slovenského človeka, ktorý opäť našiel svoj pokoj a šťastie v jednotnej československej republike. Stavíme sa dôsledne proti akejkoľvek reakcii demokracie na Slovensku. Operujeme svojim demokratickým a sociálnym programom, svojim vlastenectvom a nacionalizmom, pre nás je dôležité to, že sa výsledky revolučnej práce Čechov a Slovákov prejavili tak kladne v novom štátnom útvare. Chceme vždy a za každých podmienok upevňovať vlastnou prácou tieto cenné výdobytky slovenského a českého ducha, aby náš národ a štátny život napredoval všetkými smermi. Hlavným cieľom našej politiky je starosť o každého pracujúceho člena národa, chceme mu našou demokratickou a sociálnou politikou zaistiť za každých okolností slobodný a dôstojný život človeka so zárukou hmotnej existencie.

Prihlasujeme sa v túto chvíľu so Stranou štátnej jednoty a prehlasujeme, že sa vždy podriadime praktickým a hospodárskym potrebám nášho národa a československého štátu. Plne sme si vedomí ďalekosiahlych účinkov nášho otvoreného vystúpenia. Už dnes sa hlási k nám mnoho drobných a stredných ľudí a po oficiálnej proklamácii strany, ktorú čaká vonku mnoho občanov naše rady značne zhustnú. Ale neprichádzame na verejnosť nepripravení, po okresoch a obciach máme už všade svojich dôverníkov a spolupracovníkov. Môžeme sa spoľahnúť na našich ľudí, ktorí sa už mesiace pripravujú poctivo na svoje politické poslanie. Stojí tu vlastne strana už hotová a početná, ktorá ide s najväčšou istotou za svojim programom sociálnej a kultúrnej výstavby Slovenska.

Naša strana bude vždy národnou, sociálnou a demokratickou a opierať sa bude v budúcnosti o jasný a pevný politický program, z ktorého zaznačujeme aspoň niekoľko bodov.

1. Považujeme za najdôležitejšie verne plniť duchovný odkaz slovenského národného povstania, ktorý nám káže zachovať si navždy krvou a obeťami vykúpenú slobodu národa a československého štátu. V budúcnosti mienime robiť len takú politiku, ktorá v prvom rade podoprie vnútornú silu a duchovnú jednotu Slovenska, aby náš národ našiel oporu predovšetkým sám v sebe, vo vlastných ľuďoch a svojich zdrojoch lebo len tak si udržíme, my Slováci, natrvalo svoju nezávislosť kultúrnu a hospodársku.

2. Stavíme sa dôsledne za košický vládny program, ktorý budeme dodržiavať presne bod za bodom. Trváme predovšetkým na štátnej jednote československej a na dobrom pomere česko - slovenskom, ktorý sa musí prejavovať naozajstnou spoluprácou Slovákov a Čechov v našej republike. Prajeme si však, aby si o čisto slovenských veciach rozhodovali pokiaľ možno Slováci a o českých veciach zase Česi. O spoločných československých záležitostiach nech rozhodujú Česi a Slováci spoločne ale svorne a solidárne ako brat s bratom.

3. Sme za najužšiu spoluprácu so slovanskými krajinami, ale najmä s veľkým národom ruským, ktorému vďačíme najviac za svoju terajšiu slobodu. Ideológiu slovanskej vzájomnosti budeme sústavne prehĺbovať všetkými silami.

4. Spolupráca so Sovietskym zväzom sa musí prejavovať najlepšie v našej politike zahraničnej. Naším životným záujmom musí byť snaha udržať si navždy čo najlepší pomer k Sovietskemu zväzu - ale pri tom, prirodzene nesmieme zabúdať i na mocnosti a národy západu, s ktorými musíme úzko spolupracovať v záujme vlastnom i svetovom. Prajeme si zahraničnú politiku priateľskú so všetkými pokojamilovnými a demokratickými krajinami.

5. V otázke vnútro politickej kladieme dôraz na jednotnú politickú štruktúru v celom štáte, ktorá sa prejaví iba vtedy, ak na Slovensku budú tie isté politické strany ako v Čechách a naopak. Vnútoraná konsolidácia pomerov v štáte a najmä spolupráca Čechov a Slovákov si to naliehavo vynucujú, preto čím prv vzniknú na Slovensku celoštátne strany, tým to bude lepšie pre našu republiku. Spolupráca Čechov a Slovákov bez naprostej rovnosti v politike môže byť časom ohrozená odlišným politickým vývojom na jednej alebo druhej strane.

6. Naš pomer k cirkvám a k náboženstvu je vyjadrený duchom naprostej znášanlivosti a demokratičnosti. Otázka náboženského presvedčenia nech je čisto súkromnou záležitosťou každého občana, ktorý sa má právo hlásiť slobodne k tej viere, ktorá mu najlepšie vyhovuje. Práve preto sme proti akémukoľvek vťahovaniu náboženstva do politiky a každý, kto sa o také niečo pokúsi vyvoláva v národe nasilu nežiadúce náboženské rozpory a trenice.

7 Na Slovensku sú ešte vždy na Slobode ľudia, ktorí pracovali v minulosti proti republike a radi by ju podkopávali i teraz. Túto reakciu, ktorá sa prejavuje rôzne, nesmieme trpieť ďalej v národe - sme za jej dôsledné vykynoženie.

8 Ako strana so sociálnym zameraním všemožne sa chceme pričiňovať o to, aby náš pracujúci človek dosiahol lepšieho životného prostredia. Čo najskôr sa musíme dopracovať k tomu, že náš sedliak, robotník, živnostník, obchodník i úradník dosiahne svojou životnou úrovňou ten stupeň aký je napríklad v zemiach českých.

9 Preto sme za dôsledné a rýchle prevedenie pozemkovej reformy v prospech drobného roľníka a bezzemka. Pôdu nepriateľov národa treba odovzdať čo najskôr do rúk nášho človeka. Týmto sa pomôže pracujúcemu dedinskému ľudu.

10 Poštátnením priemyslu možno najlepšie riešiť základné existenčné a sociálne otázky robotníctva. Preto sa stavíme k nemu kladne. Sme zástancami takých sociálnych vymožeností, ktoré podvihnú od základu životnú úroveň pracujúceho človeka.

11 Vedľa poštátnených a družstevných podnikov majú však plné právo na život poctivo nadobudnuté podniky súkromné. Malé a stredné podniky súkromníkov chceme podporovať v ich hospodárskom úsilí a v budovateľskej iniciatíve, aby rástli a sa hmotne rozmáhali.

12 Ako strana štátotvorná chceme svorne spolupracovať s ostatnými politickými stranami, hoci vieme, že spolupráca je možná iba tam, kde je ochota dorozumieť sa s partnerom. Každopádne sa vynasnažíme na verejnosti vystupovať ako slušný politický partner voči každej druhej politickej zložke pokiaľ sa i ona bude chovať k nám korektne a demokraticky.

Týchto niekoľko programových bodov poukazuje na národný, sociálny a demokratický charakter Strany Štátnej jednoty. S touto stranou hlásime sa do Národného frontu s úprimnou vôľou spolupracovať tam s ostatnými politickými zložkami, očakávame preto, že NF nás prijme za svojho nového člena.

V Bratislave, dňa 2. marca 1946

Za dočasné vedenie Strany štátnej jednoty:

Cyril Kuliš v. r. Ján Pavelčík v. r. Daniel Bednár v. r.

Ing. Jozef Antošík v. r. Alojz Štván v. r. Karol Mika v. r.

Eugen Stríž v. r. Eugen Markovič v. r. Alžbeta Kabelková v. r.

Juraj Zelman v. r. Gustáv Kováčik v. r. Emil Mikle v. r.

Slovenský národný archív Bratislava, f. Úrad Predsedníctva Slovenskej národnej rady, kart. 114, inv. č. 116.

Dokument č. 39

Programové zásady Československej ľudovo-demokratickej strany.

Programové zásady Československej ľudovo-demokratickej strany

1 Československá ľudovodemokratická strana je za jednotnú, silnú a demokratickú republiku Československú, národný štát rovnoprávných Čechov a Slovákov.

2 Prijíma i v dnešných dobách, keď sa Československo dostalo z revolučných dôb do budovateľskej a konsolidačnej práce ako základ organizácie štátneho a politického života sústavu národných výborov na čele so Slovenskou národnou radou. Hlási sa tiež do národného frontu a chce plne a do všetkých dôsledkov prevziať zodpovednosť spolu s ostatnými zložkami národného frontu za všetko, čo sa bude konať v záujme štátu a národa. Československá ľudovodemokratická strana je bez výhrad československou, ale chce pôsobiť len na Slovensku a byť pritom v práci pre republiku lojálnym a poctivým partnerom demokratickým a pokrokovým politickým stranám v českých zemiach.

3 Sme za úprimnú a čestnú spoluprácu s českým národom. Bude úkolom zákonodarných zborov - hlavne riadne zvoleného Národného zhromaždenia - aby v ústave, ktorú si Česi a Slováci dva rovnocenné a rovnoprávne národy dajú, boli správne, spravodlivo a trvalo vyriešené všetky problémy zdravého a bratského pomeru Čechov a Slovákov. Chceme spolupracovať v Národnom fronte v celej republike, na pôde Dočasného národného zhromaždenia so všetkými demokratickými politickými silami Čechov a Slovákov. Kladieme dôraz na to, aby sa navzájom zbližovali - Česi i Slováci - a aby sa odstraňovali všetky prekážky bratského spoluzitia dvoch štátotvorných národov. V dorozumení s českými politickými stranami chceme pracovať k tomu, aby Slovensko čo najrýchlejšie dostihlo v hospodárskom, sociálnom a kultúrnom vývoji zeme českej tak, aby Slováci mohli skutočne i v praxi byť rovnocennými partnermi Čechov v štáte, v ktorom sa jedine môžu plne vyžiť a svoju samostatnosť a neodvislosť uhájiť, tak Česi ako Slováci. K tomuto cieľu sa chceme úprimne pričiniť, aby vládný program schválený národným frontom Čechov a Slovákov a proklamovaný na území Slovenska v Košiciach, bol uskutočnený do dôsledkov v záujme národa a štátu. Tento program je i našim politickým vyznaním viery.